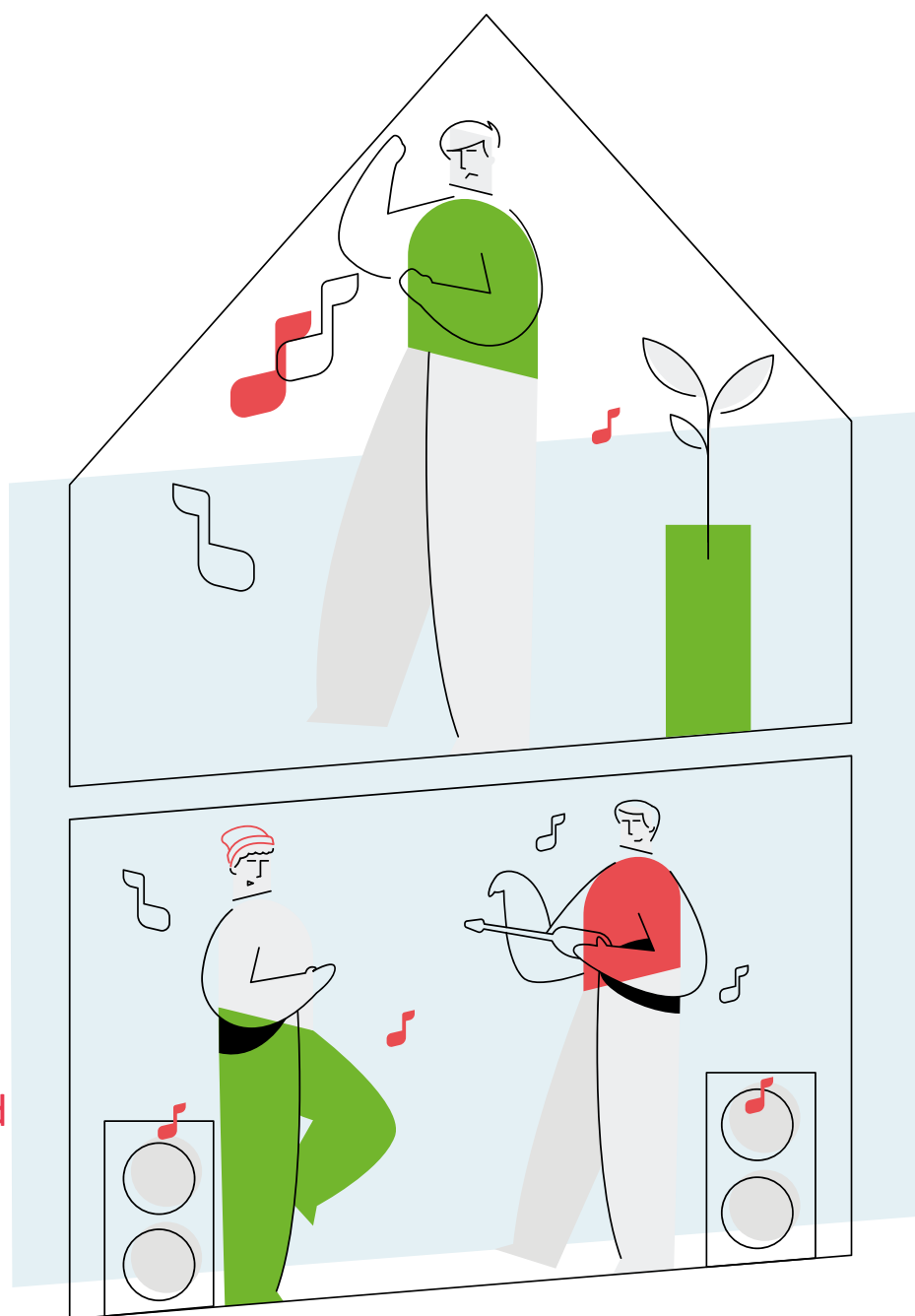

Onderzoek huisvesting arbeidsmigranten Flevoland

Actualisatie

Provincie Flevoland

7 november 2024

Definitief

Ontrafel de trend. Kijk vooruit.

DATUM	7 november 2024
TITEL	Onderzoek huisvesting arbeidsmigranten Flevoland
OPDRACHTGEVER	Provincie Flevoland
AUTEUR(S)	Companen Bram Klouwen Iris Voncken Decisio Suzanne Steegman Max Celant
PROJECTNUMMER	3100.109
STATUS	Definitief

Ontrafel de trend.
Kijk vooruit.

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

www.companen.nl
info@companen.nl
026 351 25 32

KvK-nummer: 09035291
BTW-nummer: NL001826517B01

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Vraagstelling	8
1.3 Definities	8
1.4 Aanpak	9
1.5 Leeswijzer	9
2 Economisch profiel van Flevoland	10
2.1 Werkgelegenheid per sector	10
2.2 Werkgelegenheid per gemeente	11
3 Aantal en ontwikkeling arbeidsmigranten	12
3.1 Aantal arbeidsmigranten en woon/werklocatie	12
3.2 Prognose aantal arbeidsmigranten tot 2030	18
4 Huisvestingsopgave nu en naar 2030	21
4.1 Actuele huisvestingssituatie	21
4.2 Short-, mid- en long-stay faciliteiten	22
4.3 Conclusie	24
5 Oplosrichtingen	26
Bijlage: Extra gegevens	28
Bijlage: Toelichting methodiek	31

Samenvatting

Aanleiding

De provincie Flevoland heeft een actualisatieonderzoek laten uitvoeren naar de huisvesting van arbeidsmigranten: hoeveel arbeidsmigranten wonen in Flevoland, wat zijn verwachte ontwikkelingen, levert dit knelpunten rond huisvesting op en (en, zo ja) wat zijn mogelijke oplossingen? De resultaten uit het onderzoek dat door economisch onderzoeksbureau Decisio en Companen advies voor woningmarkt en leefomgeving is uitgevoerd, worden kort in deze samenvatting besproken. Voor een uitgebreidere uitleg verwijzen we naar de rapportage.

Vraagstelling

Dit onderzoek zorgt voor inzicht in: het aantal arbeidsmigranten nu en in de toekomst, de huisvestingsbehoefte (kwantitatief en kwalitatief) van arbeidsmigranten in Flevoland en mogelijkheden rond huisvesting en knelpunten hierbij. Hierbij onderzoeken we de vragen:

- Hoeveel arbeidsmigranten werken en wonen in Flevoland?
- Wat is de prognose tot 2030 voor het aantal arbeidsmigranten in Flevoland?
- Welke huisvestingsvraag ligt er per groep arbeidsmigranten (short-, mid- en longstay/en naar sector)?
- Wat is per gemeente de huidige omvang van de vraag aan woon- en verblijfsmogelijkheden voor arbeidsmigranten? En sluit dit aan op het huidige aanbod?
- Zijn er knelpunten ten aanzien van mogelijkheden voor huisvesting van arbeidsmigranten?
- Welke kansen zijn er rond huisvesting van arbeidsmigranten in Flevoland?

Aanpak

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de database van Decisio: de Monitor Internationals. Deze monitor is gebaseerd op CBS Microdata. De informatie uit de Monitor Internationals is aangevuld met economische gegevens van Provincie Flevoland op basis van het vestigingenregister, bureaustudie, informatie uit een enquête onder gemeenten en interviews met gemeenten, bedrijven en huisvesters die met arbeidsmigranten werken.

Resultaten

Hoeveel arbeidsmigranten werken en wonen in Flevoland?

In 2022 telde Flevoland in totaal iets meer dan 200.000 banen. De sector handel en logistiek domineert met 25% van de banen, gevolgd door gezondheidszorg (15%), publieke dienstverlening (13%) en zakelijke dienstverlening (13%). De grootste groeisectoren sinds 2010 zijn horeca, uitzendbureaus en detachering, gezondheidszorg en bouwnijverheid, terwijl de sector landbouw, bosbouw en visserij de grootste dalende. Almere herbergt bijna de helft van alle banen in de provincie, gevolgd door Lelystad en Noordoostpolder. Handel en logistiek zijn overal de belangrijkste sectoren. De tweede sector verschilt per gemeente, zoals gezondheidszorg in Almere en Lelystad, en industrie op Urk en in Zeewolde.

In 2022 **werkten** er in Flevoland **16.900 arbeidsmigranten**. Dit is een verdubbeling ten opzichte van het aantal in 2010, met een gemiddelde jaarlijkse groei van 6,2 procent. De sectoren waarin de meeste arbeidsmigranten werkzaam zijn binnen de provincie, zijn handel en logistiek, horeca, zakelijke dienstverlening, en de visverwerkende en agrarische industrie. Als we kijken naar de verschillende gemeenten binnen de provincie zien we dat Noordoostpolder en Almere de belangrijkste werkgemeenten voor arbeidsmigranten zijn. In deze gemeenten tezamen werken bijna 11.000 arbeidsmigranten, wat neerkomt op bijna twee derde deel van het totaal aantal arbeidsmigranten dat binnen de provincie werkt.

In de gemeenten Noordoostpolder (21%) en Urk (15%) worden veel banen ingevuld door arbeidsmigranten.

In 2022 **woonden** 15.000 geregistreerde arbeidsmigranten in Flevoland. In 2010 was dit nog 4.200, wat betekent dat er tussen 2010 en 2022 een gemiddelde jaarlijkse groei was van 11 procent. Binnen de provincie zijn Almere en Noordoostpolder de belangrijkste woongemeenten. In totaal wonen in deze gemeenten 8.500 geregistreerde arbeidsmigranten. De gemeente met het minst aantal geregistreerd wonende arbeidsmigranten is Urk (200). Naast de geregistreerde arbeidsmigranten zijn er naar schatting ruim 6.200 niet geregistreerde arbeidsmigranten. **Het aantal geregistreerde en niet geregistreerde arbeidsmigranten samen komt op een totaal van circa 21.200 wonende arbeidsmigranten.**

Kijkend naar de woonwerkbalans, dan zien we dat 70 procent van de geregistreerde arbeidsmigranten woont en werkt in de provincie. Arbeidsmigranten die in de provincie wonen maar buiten de provincie werken, werken vooral in de gemeenten Amsterdam, Haarlemmermeer, Apeldoorn, Utrecht en Amersfoort. Op kleinere schaal is er ook inkomende pendel uit omliggende provincies.

Wat is de prognose tot 2030 voor het aantal arbeidsmigranten in Flevoland?

Voor een beeld van de toekomst hebben we een prognose opgesteld. De prognose van het aantal arbeidsmigranten is sterk afhankelijk van de economische groei en de groei per sector. Daarom hebben we een bandbreedte bepaald op basis van economische scenario's. Uit de prognoses scenario's blijkt voor Flevoland dat het aantal werkende arbeidsmigranten zich ontwikkelt tot een populatie van naar schatting **16.000 tot 29.000 arbeidsmigranten tot 2030**. Dit is een forse bandbreedte van een kleine daling tot bijna een verdubbeling. Dit komt omdat het trendscenario wegens grote toenames in recente jaren hoog uitvalt. Hoewel het hoge en lage economische groeiscenario beiden mogelijk zijn, is het hoge groeiscenario, van 24.000 werkzame arbeidsmigranten, het meest realistische.

Welke huisvestingsvraag ligt er per groep arbeidsmigranten (short-, mid- en longstay/en naar sector)?

Het geschat aantal van ongeveer 21.200 arbeidsmigranten dat in de provincie woont (geregistreerd en niet-geregistreerd) groeit. Op basis van het hoge trendscenario komt dit uit op naar verwachting 25.400 woonachtige arbeidsmigranten in 2030. **De huisvestingsbehoefte groeit tot 2030 dus met 4.200 plekken.** Hiervan zijn **3.000 plekken** nodig voor migranten die korter dan drie jaar in Nederland wonen (short- en mid-stay). Voor mensen die permanent in Nederland blijven (long-stay) gaat het om **1.200 reguliere woningen**; de behoefte aan reguliere woningen zijn onderdeel van de gangbare woningbehoefteprognoses en vervolgens de woondealafspraken.

Naast de groei van huisvesting is ook voor de huidige in de provincie werkzame arbeidsmigranten betere huisvesting nodig. Waar de exacte woonsituatie niet in beeld is (niet geregistreerd), kan de huisvesting kwetsbaar zijn. Daarom is het belangrijk om beter zicht te krijgen op de huisvesting van de circa 10.000 arbeidsmigranten die voor korte of middellange termijn in de provincie verblijven en nog onvoldoende in beeld zijn.

Wat is per gemeente de huidige omvang van de vraag aan woon- en verblijfsmogelijkheden voor arbeidsmigranten? En sluit dit aan op het huidige aanbod?

In de provincie Flevoland zijn ongeveer **5.200 woonplekken (waaronder bedden) specifiek voor arbeidsmigranten in beeld**. Dit zijn woonplekken waarvan de gemeenten binnen de provincie Flevoland weten dat hier arbeidsmigranten gehuisvest worden. Flevoland heeft 15.300 short- en midstay verblijvende arbeidsmigranten. Dit betekent dat van ongeveer een derde de huisvestingslocatie in beeld is; **van 10.000 mensen dus niet.**

In bijna alle gemeenten ligt het huisvestingsaanbod dat bij de gemeente in beeld is lager dan het aantal *geregistreerde* woonachtige arbeidsmigranten. Almere heeft relatief het minst zicht op het aanbod (15%), gevolgd door Lelystad (18%). In Zeewolde en Dronten is respectievelijk 33% en 45% van het aanbod in beeld, terwijl de gemeente Noordoostpolder met 73% relatief goed zicht heeft op de huisvestingssituatie. De gemeente Urk lijkt een volledig zicht te hebben op de huisvesting van de ingeschreven arbeidsmigranten. De kleinschaligheid van de gemeente Urk is waarschijnlijk de verklaring dat de gemeente hierdoor een goed zicht heeft. De gepresenteerde percentages zijn overigens exclusief niet-geregistreerden. Feitelijk is het inzicht dus beperkter.

Zijn er knelpunten ten aanzien van mogelijkheden voor huisvesting van arbeidsmigranten?

In elk scenario is de huisvestingsopgave groot. Bij uitstel van aanpak verplaatst het probleem slechts naar de toekomst, waardoor er later in een kortere tijd meer gedaan moet worden. Daarom is het goed om nu door te pakken rond de volgende knelpunten.

1. **Kwantitatief tekort aan huisvesting:** Er is een tekort aan geschikte woonplekken voor arbeidsmigranten; vooral bij short- en mid-stayvoorzieningen. Dit zorgt voor een druk op de woningmarkt door (verkamerde) verhuur van reguliere woningen. Dit gebeurt vooral in stedelijke gebieden zoals Almere en Lelystad waar huisvesting in woonwijken plaatsvindt.
2. **Concurrentie en verdringing op de reguliere woningmarkt:** Tijdelijke huisvesting in woonwijken leidt tot verdringing van reguliere woningzoekenden en kan overlast veroorzaken, zoals parkeer- en geluidsoverlast.
3. **Gebrek aan geschikte locaties:** Sommige gemeenten hebben moeite met het vinden van geschikte locaties voor grootschalige huisvesting. Dit geldt met name voor Urk, dat geen buitengebied heeft. Dit leidt tot een "waterbedeffect" waarbij de woonvraag verschuift naar buurgemeenten.
4. **Onvoldoende zicht op short- en midstay woonvoorzieningen:** Er is een gebrek aan gegevens over waar arbeidsmigranten precies verblijven, wat tot onzichtbare en mogelijk onveilige/kwetsbare huisvestingssituaties kan leiden.
5. **Ongeregistreerde arbeidsmigranten:** Sommige arbeidsmigranten registreren zich niet, deels door angst voor het verlies van sociale rechten in hun thuisland. Hierdoor begeven mensen zich onder de radar. Dit maakt het bovendien moeilijk om de omvang en aard van de huisvestingssituatie te volgen.
6. **Sociale kwetsbaarheid:** In het verleden zorgde het combineren van arbeids- en wooncontracten voor kwetsbaarheid bij arbeidsmigranten, waarbij sommigen zonder huisvesting kwamen te zitten wanneer hun contract eindigde. Dit levert schrijnende situaties op van mensen die zonder werk op straat terecht komen. Ook leidt slecht zicht op locaties vaak tot onvoldoende controle op woon- en leefomstandigheden voor arbeidsmigranten; en (zo leerde de coronaperiode) ook een kwetsbaardere gezondheid.

Welke kansen zijn er rond huisvesting van arbeidsmigranten in Flevoland?

Flevoland is sinds het vorige onderzoek goed op weg en loopt gelet op de registratiegraad en aantal woonplekken zelfs voor in vergelijking met andere provincies/regio's, maar er ligt nog steeds een kwantitatieve en kwalitatieve uitdaging op het gebied van huisvesting:

1. **Ontwikkeling van grootschalige woonlocaties:** De huisvestingsopgave is groot. Grootschalige locaties zorgen voor een substantiële invulling van de behoefte. Grootschalig groepsgewijs aanbod biedt de kans om arbeidsmigranten een geschikte en veilige plek te bieden, wat ook zorgt voor meer overzicht en beheer van deze huisvesting. Plek voor dit aanbod kan worden gevonden bij (of aan de rand van) bedrijfslocaties en in het landelijke gebied.

2. **Verbeterde samenwerking tussen gemeenten en de provincie:** Gemeenten en provincie hebben beiden een rol in de toedeling van functies aan locaties. Afstemming van beleid is nodig om mogelijkheden voor huisvestingslocaties te creëren. De provincie kan daarbij een regierol pakken om te komen tot afstemming tussen gemeenten (voorkomen waterbedeffecten) en door het delen van goede voorbeelden binnen de provincie.
3. **Inventarisatie bestaande huisvesting:** Door huisvesting waar arbeidsmigranten op dit moment wonen te inventariseren en vervolgens vooral ook bij te houden, ontstaat beter zicht op het aanbod en wordt het mogelijk om deze huisvestingsvoorzieningen te toetsen aan normen zoals de gangbare SNF-norm. Ook helpt het om binnen de provincie nader inzicht te krijgen in de feitelijke verdeling van woonplekken over de provincie.
4. **Registratiegraad verbeteren:** Door de registratiegraad verder te verbeteren, komt de doelgroep arbeidsmigranten beter in beeld. Dit voorkomt uitbuiting en (ongemerkte) uitval van arbeidsmigranten uit de arbeidsmarkt en de samenleving. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een barrièremodel ontwikkeld dat gemeenten handvatten biedt om kwetsbare arbeidsmigranten beter te beschermen. Dit model behandelt onder andere de registratiestap en biedt praktijkvoorbeelden.
5. **Wet Goed Verhuurderschap:** Deze wet biedt mogelijkheden voor gemeenten om verhuur aan arbeidsmigranten te reguleren en misstanden aan te pakken. Door het instellen van een verhuurvergunning kan de huisvesting veiliger en gezonder worden gemaakt.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2019/2020 onderzochten Companen en Decisio voor de provincie Flevoland de inzet van en huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten. Daaruit bleek met name een groot kwantitatief tekort aan huisvesting. Inmiddels zijn we bijna vier jaar verder. De coronapandemie zorgde eerst voor een teruggang in het aantal arbeidsmigranten. Inmiddels is de groei weer op het oorspronkelijke niveau, en in sommige regio's hoger dan dat. De behoefte aan de inzet van arbeidsmigranten groeit snel, ook in Flevoland. Wegens de op dit moment al aanwezige groei, en potentiële toekomstige ontwikkelingen, heeft de provincie Flevoland besloten om het inzicht in de nodige inzet van arbeidsmigranten voor de provinciale economie en de daaruit volgende huisvestingsopgave te actualiseren.

1.2 Vraagstelling

In dit document doen we onderzoek naar de volgende drie punten, met bijbehorende onderzoeksvragen:

1. **Inzicht krijgen in het aantal arbeidsmigranten nu en in de toekomst**
 - a. Hoeveel arbeidsmigranten werken en wonen in Flevoland?
 - b. Wat is de prognose tot 2030 voor het aantal arbeidsmigranten in Flevoland?
2. **Inzicht krijgen in de huisvestingsbehoefte (kwantitatief en kwalitatief) van arbeidsmigranten in Flevoland**
 - a. Welke huisvestingsvraag ligt er per groep arbeidsmigranten (short-, mid- en longstay/en naar sector)?
 - b. Wat is per gemeente de huidige omvang van de vraag aan woon- en verblijfsmogelijkheden voor arbeidsmigranten? En sluit dit aan op het huidige aanbod?
3. **Inzicht krijgen in de mogelijkheden voor huisvesting en knelpunten hierbij**
 - a. Zijn er knelpunten ten aanzien van mogelijkheden voor huisvesting van arbeidsmigranten?
 - b. Welke kansen zijn er rond huisvesting van arbeidsmigranten in Flevoland?

1.3 Definities

- **Internationale werknemer:** is een economisch-actieve persoon met alleen een buitenlandse nationaliteit (oftewel deze persoon heeft niet de Nederlandse nationaliteit) en die in loondienst is bij een in Nederland gevestigde organisatie. Voor deze persoon wordt loonheffing afgedragen aan de Belastingdienst.
- **Kenniswerker:** is een internationale werknemer die gerekend wordt tot de groep kenniswerkers waarbij een minimale looneis gesteld is voor twee leeftijdsgroepen. In de bijlage bij dit rapport is dit nader toegelicht.
- **Arbeidsmigrant:** is een internationale werknemer die minder verdient dan de gestelde minimale looneis voor de kenniswerker. In de bijlage bij dit rapport is dit nader toegelicht.
- **Werkgemeente:** dat is de gemeente in Nederland waar de werkgever van de arbeidsmigrant gevestigd is.

- **Woongemeente:** dat is de gemeente in Nederland waar de arbeidsmigrant volgens het BRP geregistreerd is.
- **Registratie:** Hierbij gaat het om registratie in de Basisregistratie Personen (BRP). Niet iedere EU-werknemer die in Nederland werkt, is ingeschreven bij de BRP. Wel heeft elke migrant een fiscaal nummer, waardoor het aantal werknemers goed in beeld is.
- **Registratiegraad:** het aandeel werkende arbeidsmigranten dat wel ingeschreven is in het BRP, en waar we dus de woongemeente van weten; afgezet tegen het aantal werkenden.
- **Woonplek:** Een woonplek is waar één arbeidsmigrant verblijft. Zo kunnen er binnen een woning of andere wooneenheid dus meerdere woonplekken zijn.
- **Short-stay:** verblijf tot maximaal een jaar. Voor mensen die hier maar kort verblijven en/of net zijn binnen gekomen is een logiesvorm vaak een aantrekkelijke vorm van huisvesting (bron: Expertisecentrum Flexwonen).
- **Mid-stay:** verblijf tussen één en drie jaar. De behoefte is gericht op tenminste een eigen kamer, kookgelegenheid en eigen sanitaire voorzieningen. Maar klein en sommige dingen kunnen best nog gedeeld worden (bron: Expertisecentrum Flexwonen).
- **Long-stay:** verblijf langer dan drie jaar of permanente vestiging. Zij zoeken en vinden hun weg op de woningmarkt en kopen of huren een gewoon huis (bron: Expertisecentrum Flexwonen).

1.4 Aanpak

Het onderzoek is uitgevoerd door Companen en Decisio op basis van gegevens afkomstig van CBS Microdata.

Cijfers arbeidsmigranten op basis van CBS Microdata

Het CBS geeft geaccrediteerde organisaties toegang tot de databestanden op basis waarvan het CBS haar statistieken opstelt ('CBS Microdata'). Decisio heeft toegang CBS Microdata en gebruikt dit om de 'Monitor internationale werknemers' op te stellen op basis van diverse uitgangspunten, waaronder:

- De werknemer werkt in Nederland
- De werknemer heeft de buitenlandse nationaliteit (oftewel: geen Nederlandse nationaliteit)
- De werknemer verdient een inkomen uit 'actieve' arbeid. Oftewel, internationale werknemers zijn niet in de monitor opgenomen wanneer zij bijvoorbeeld een uitkering ontvangen, of werkloos zijn.

Binnen deze monitor zoomen we verder onder meer specifiek in op de arbeidsmigranten. Voor de monitor koppelt Decisio binnen CBS Microdata arbeidscontract-informatie van arbeidsmigranten in Nederland aan diverse persoonsgegevens. Op gemeenteniveau en (deels) op postcodeniveau geeft de monitor vervolgens onder meer inzicht in het aantal arbeidsmigranten dat in een regio woont/en of werkt, in welke sector zijn werkzaam zijn en wat zij verdienen, hoe lang zij in Nederlands economisch actief zijn, waar ze vandaan komen en wat hun leeftijd is. In de bijlage bij dit rapport is meer toelichting gegeven over de gehanteerde methodiek.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we de werkgelegenheidsstructuur van de provincie Flevoland. Vanaf hoofdstuk 3 van dit rapport gaan we verder in op het aantal arbeidsmigranten in de provincie Flevoland. We schetsen hier ook hoe het aantal arbeidsmigranten zich sinds 2010 heeft ontwikkeld en wat we, tot 2030, verwachten voor verdere ontwikkeling. In hoofdstuk 4 beschrijven we wat de ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten betekent voor de huisvestingsvraag in Flevoland. In hoofdstuk 5 reiken we een aantal oplossingsrichtingen aan.

2 Economisch profiel van Flevoland

Dit hoofdstuk beschrijft de werkgelegenheidsstructuur in de provincie Flevoland.

2.1 Werkgelegenheid per sector

Een kwart van alle banen in Flevoland in handel en logistiek

De werkgelegenheid in Flevoland bestaat in 2022 in totaal uit iets meer dan 200.000 banen. De werkgelegenheid in de provincie Flevoland wordt voornamelijk bepaald door de sector handel en logistiek, die 50.755 banen biedt, goed voor 25 procent van het totale aantal banen in de provincie. De sector gezondheidszorg volgt met 30.270 banen, wat 15 procent van het totaal vertegenwoordigd. Publieke dienstverlening en zakelijke dienstverlening droegen elk 13 procent bij aan de werkgelegenheid, met respectievelijk 27.640 en 27.160 banen. Samen zijn deze vier sectoren goed voor twee derde van de werkgelegenheid in de provincie.

De sectoren horeca, uitzendbureaus en detachering, gezondheidszorg en bouwnijverheid zijn de grootste groeisectoren in de provincie, met respectievelijk 56, 37, 27 en 27 procent groei sinds 2010. De sector landbouw, bosbouw en visserij kent echter de grootste daling in banen, met een afname van 21 procent sinds 2010. Dit betekent niet noodzakelijk dat er minder werk is in deze sector; het is namelijk denkbaar dat de stijging in het aantal banen in de sector uitzendbureaus en detachering juist betrekking heeft op werkzaamheden binnen landbouw, bosbouw en visserij.

Werkgelegenheidsdata uit 2022

Er is gekozen om in dit onderzoek data uit het jaar 2022 te gebruiken, in plaats van een recenter jaar, omdat het dan mogelijk is om deze data te vergelijken met de CBS Microdata. De CBS Microdata is namelijk beschikbaar tot en met 2022.

Tabel 2.1: Provincie Flevoland. Aantal banen per sector, 2022

Sector	Werkgelegenheid (aantal banen)	Aandeel sector op totaal
Handel en logistiek	50.755	25%
Gezondheidszorg	30.270	15%
Publieke dienstverlening	27.640	13%
Zakelijke dienstverlening	27.160	13%
Uitzendbureaus en detachering	21.210	10%
Industrie	19.030	9%
Bouwnijverheid	10.230	5%
Horeca	7.950	4%
Landbouw, bosbouw en visserij	6.240	3%
Cultuur, sport en recreatie	4.830	2%
Totaal	205.315	100%

Bron: Prov. Flevoland, o.b.v. Vestigingenregister

2.2 Werkgelegenheid per gemeente

Almere verzorgd bijna de helft van alle banen in Flevoland

Tabel 2.2 geeft het aantal banen per gemeente weer. Hieruit blijkt dat de gemeente Almere bijna de helft van het totaal aantal banen verzorgt binnen de provincie. In deze gemeente gaat het om bijna 100.000 banen. De gemeenten die volgen op het gebied van hun bijdrage aan de provinciale werkgelegenheid zijn Lelystad en Noordoostpolder. Deze gemeenten tellen ongeveer 19 en 14 procent van het totaal aantal banen in de provincie. Daarna volgen Dronten, Urk en Zeewolde.

In alle gemeenten is handel en logistiek de grootste werkgelegenheidssector. In Almere en Lelystad is de daaropvolgende sector op het gebied van werkgelegenheid de gezondheidszorg. Voor Dronten en Noordoostpolder is dat de sector uitzendbureaus en detachering. Bij Urk en Zeewolde zien we de sector industrie als op één na de grootste sector.

Tabel 2.2 Provincie Flevoland. Aantal banen per gemeente, 2022

Gemeente	Werkgelegenheid (aantal banen)	Aandeel gemeente op totaal
Almere	93.465	46%
Lelystad	39.690	19%
Noordoostpolder	27.745	14%
Dronten	18.540	9%
Urk	13.100	6%
Zeewolde	12.775	6%
Totaal	205.315	100%

Bron: Prov. Flevoland, o.b.v. Vestigingenregister

3 Aantal en ontwikkeling arbeidsmigranten

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de populatie arbeidsmigranten die in de provincie Flevoland woont en/of werkt. We geven daarnaast een doorkijk naar 2030 over de verwachte ontwikkeling van de omvang van de groep arbeidsmigranten in Flevoland. In de bijlage bij dit rapport zijn nog diverse achtergrondkenmerken van de populatie arbeidsmigranten in de provincie Flevoland opgenomen.

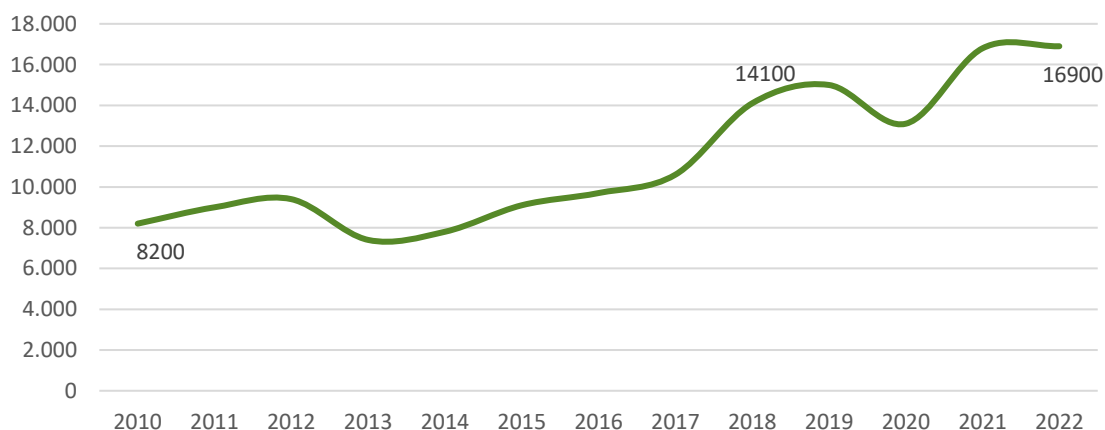
3.1 Aantal arbeidsmigranten en woon/werklocatie

Aantal werkende arbeidsmigranten in Flevoland groeide jaarlijks met 6,2 procent

In 2022¹ werkten in de provincie Flevoland circa 16.900 arbeidsmigranten. Ten opzichte van 2010 is het aantal werkzame arbeidsmigranten verdubbeld: van 8.200 in 2010 naar 16.900 in 2022. De gemiddelde groei in Flevoland sinds 2010 bedraagt 6,2 procent. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat het om arbeidsplaatsen gaat. Een deel van de arbeidsmigranten volgt elkaar namelijk op: sommige arbeidsmigranten werken een half jaar, waarna een andere arbeidsmigrant diegene opvolgt. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat er niet 16.900 arbeidsmigranten tegelijkertijd in Flevoland werkten. Hoe veel arbeidsmigranten er op het piekmoment werkten, hebben we niet in beeld. Een globale inschatting op basis van het aantal kortdurend verblijvende arbeidsmigranten duidt op een aantal van 14.000 tot 15.000 structurele arbeidsplaatsen voor arbeidsmigranten in Flevoland.

Als gevolg van de coronapandemie in 2020 daalde het aantal werkende arbeidsmigranten in Flevoland met 13 procent ten opzichte van 2019. In absoluut aantal ging het om een afname van circa 1.900 werkende arbeidsmigranten. In 2021 groeide het aantal werkende arbeidsmigranten tot circa 16.800, een toename van 28 procent.

Figuur 3.1: Provincie Flevoland. Ontwikkeling aantal werkzame arbeidsmigranten, 2010-2022

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata

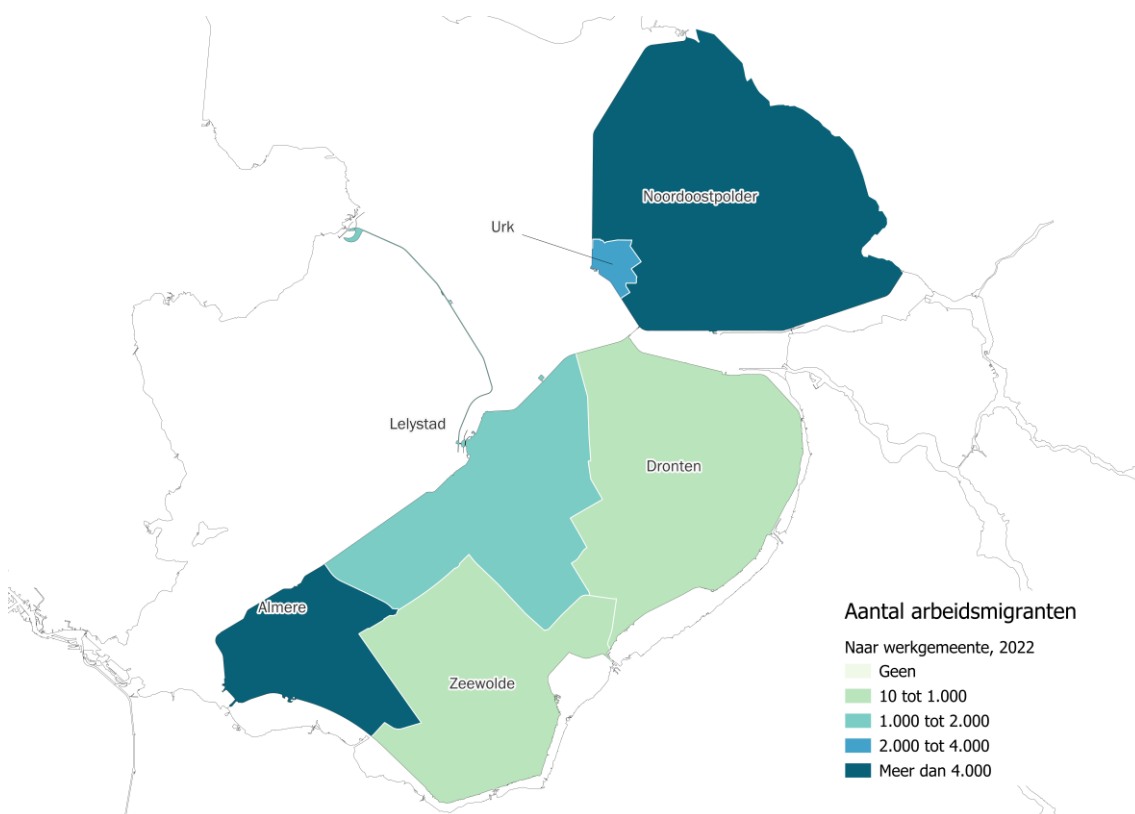
¹ De meest recente beschikbare data over internationale arbeidsmigranten komt uit 2022. Data voor 2023 komt pas in het najaar van 2024 beschikbaar. Illegale arbeid maakt uiteraard geen onderdeel uit van de cijfers.

Vestiging van uitzendbureau en werklocatie

In de CBS Microdata is de werklocatie van werknemers (zoals arbeidsmigranten) geregistreerd als het adres van de werkgever. Voor arbeidsmigranten, die vaak via een uitzendbureau werken, komt het voor dat het vestigingsadres van het uitzendbureau geregistreerd is als het werkadres. Het is echter aannemelijk dat het werkadres van arbeidsmigranten elders is gelegen aangezien zij door het uitzendbureau tijdelijk bij een of meerdere werkgevers worden uitgezonden. Echter, dit daadwerkelijke werkadres is op basis van CBS Microdata niet bekend. Dit kan een vertekend beeld (onderschatting of overschatting) opleveren van het aantal arbeidsmigranten per werkgemeente/regio.

De verdeling van het aantal werkzame arbeidsmigranten op basis van geregistreerde werkadressen is te zien in Figuur 3.2. Hierbij is nog geen rekening gehouden met aanpassingen vanwege uitzendbureaus.

Figuur 3.2: Provincie Flevoland. Aantal werkzame arbeidsmigranten op basis van geregistreerd werkadres per gemeente, 2022

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata

In Tabel 3.1 vergelijken we de werkgelegenheid per gemeente met het aantal werkzame arbeidsmigranten op basis van werkadres waarbij we wel corrigeren voor het adres van uitzendbureaus. Deze inschatting is gemaakt op basis van gesprekken met gemeenten en uitzendbureaus. Hieruit blijkt dat in de gemeenten Noordostpolder en Urk het meest aantal arbeidsmigranten werken ten opzichte van het totaal aantal banen. Hier wordt namelijk respectievelijk 21 en 15 procent van alle banen vervuld door arbeidsmigranten. In de andere gemeenten ligt dit aandeel een stuk lager, namelijk tussen de 9 en 4 procent. Voor de provincie ligt het aandeel rond de 8 procent.

Tabel 3.1: Provincie Flevoland. Aandeel arbeidsmigranten ten opzicht van totaal aantal banen, 2022

Werkgemeente	Aantal banen	Aantal arbeidsmigranten	Aandeel banen door arbeidsmigranten
Noordoostpolder	27.745	5.900	21%
Urk	13.100	2.000	15%
Zeewolde	12.775	1.100	9%
Almere	93.465	5.000	5%
Dronten	18.540	1.200	6%
Lelystad	39.690	1.700	4%
Provincie Flevoland	205.315	16.900	8%

Bron: Prov. Flevoland o.b.v. Vestigingenregister, Decisio (2024), op basis van CBS Microdata, bewerking Companen

Kenmerken doelgroep arbeidsmigranten

Land van herkomst: Meer dan de helft van alle werkzame arbeidsmigranten kwam in 2022 uit Polen (53 procent). Daarna volgen Bulgarije en Roemenië, met 10 en 6 procent respectievelijk. Andere landen die voorkomen zijn Portugal, Spanje, Duitsland, Letland, Litouwen, Turkije en China. Hun aandelen variëren tussen de 2 en 3 procent.

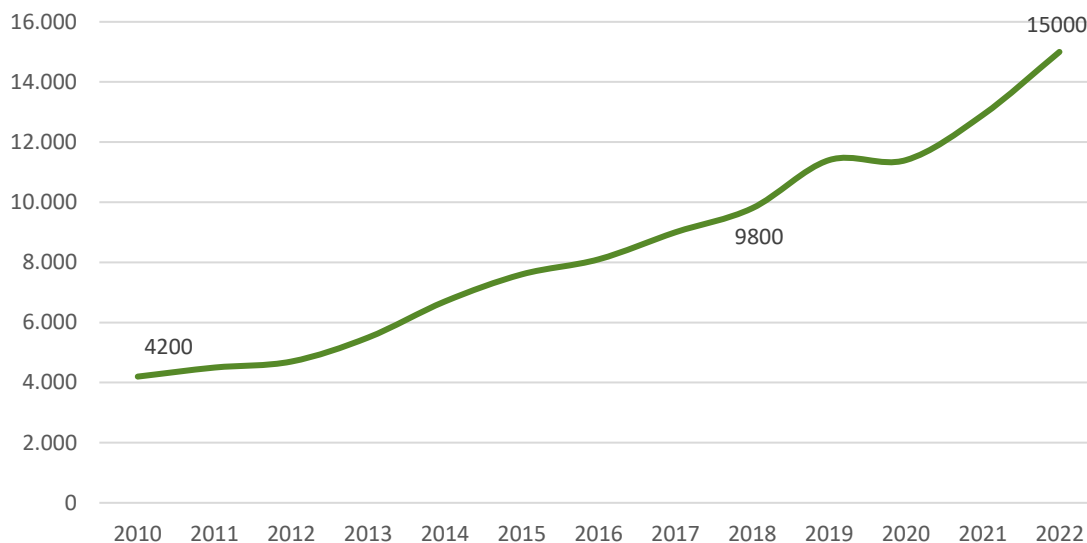
Werksectoren: Bijna de helft van alle arbeidsmigranten werkte in de sector uitzendbureaus en detachering (46 procent). Belangrijke sectoren die volgen zijn handel en logistiek, horeca en zakelijke dienstverlening. Tijdens het contact met beleidsmedewerkers en uitzendbureaus kwamen de visverwerkende industrie, de agrarische industrie en handel en logistiek het meest naar voren als sectoren waar arbeidsmigranten in werken. Dit impliceert dat het deel dat momenteel geregistreerd staat bij uitzendbureaus en detachering onder deze sectoren kan worden onderverdeeld.

Inkomen: Ongeveer 60 procent van de arbeidsmigranten had in 2022 een netto jaarinkomen tussen de 20 en 30 duizend euro. 3 procent van de arbeidsmigranten verdient minder dan dat. 31 procent verdient tussen de 30 en 40 duizend euro netto per jaar. De resterende 6 procent verdient 40 tot 50 duizend euro.

15.000 geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten in Flevoland

Op basis van CBS Microdata blijkt voor 2022 dat zo'n 15.000 arbeidsmigranten (geregistreerd) woonachtig zijn in de provincie Flevoland. Almere is de belangrijkste woongemeente: 37 procent van de in Flevoland woonachtige arbeidsmigranten woont in Almere. Na Almere volgt gemeente Noordoostpolder. Sinds 2018 is hier het aantal (geregistreerd) woonachtige arbeidsmigranten zowel absoluut (1.600) als relatief (114 procent) gezien het meest gegroeid. Dit komt mede door de aanwezigheid van uitzendbureau Level One, die veel grote huisvestingslocaties bezit in de gemeente. De gemeente Noordoostpolder heeft 20 procent van alle (geregistreerd) woonachtige arbeidsmigranten. In Lelystad, Zeewolde en Dronten staan tussen de 1.400 en 2.900 arbeidsmigranten geregistreerd. Op Urk is het aantal geregistreerde woonachtigen aan de lage kant vergeleken met het aantal werkzame arbeidsmigranten: hier staan slechts 200 arbeidsmigranten geregistreerd. Uit gesprekken is gebleken dat veel van de op Urk werkzame arbeidsmigranten vooral in de gemeente Noordoostpolder wonen. Een klein deel woont in andere gemeenten binnen de provincie.

Figuur 3.3: Provincie Flevoland. Aantal geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten in de provincie Flevoland, 2010-2022

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata

Tabel 3.2: Aantal wonende arbeidsmigranten in Provincie Flevoland in 2010 en 2022

Woongemeente	Aantal 2010	Aantal 2022	Vershil absoluut	Jaarlijkse groei
Almere	2.400	5.500	3.100	7%
Dronten	300	1.400	1.100	13%
Lelystad	900	2.900	2.000	10%
Noordoostpolder	400	3.000	2.600	18%
Urk	< 100	200	0-200	11%
Zeewolde	100	2.000	1.900	26%
Provincie Flevoland	4.200	15.000	10.800	11%

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata

Registratiegraad: woonadres arbeidsmigrant niet altijd bekend

Het komt voor dat het woonadres van een arbeidsmigrant niet bekend is via CBS Microdata. Dat kan meerdere redenen hebben. Bijvoorbeeld doordat de arbeidsmigrant, bij seizoensgebonden arbeid, minder dan 4 maanden in Nederland verblijft en zich niet bij de gemeente inschrijft (dit is ook geen wettelijke plicht). Of, het kan voorkomen dat de arbeidsmigrant zich niet wenst in te schrijven vanwege de (onterechte) angst voor het verliezen van rechten in het land van herkomst. Het aantal geregistreerde arbeidsmigranten via de CBS Microdata is dus waarschijnlijk een onderschatting van het aantal arbeidsmigranten dat daadwerkelijk in Flevoland woont. In hoofdstuk 4 van dit rapport is verder toegelicht en is onderbouwd welke aannames we hanteren om tot een goede inschatting te komen van het aantal woonachtige arbeidsmigranten in Flevoland.

Belangrijkste woonlocaties

In Figuur 3.4 zien we de verdeling van het aantal geregistreerde arbeidsmigranten naar postcode-4 gebied (PC4). Verschillende gebieden springen eruit:

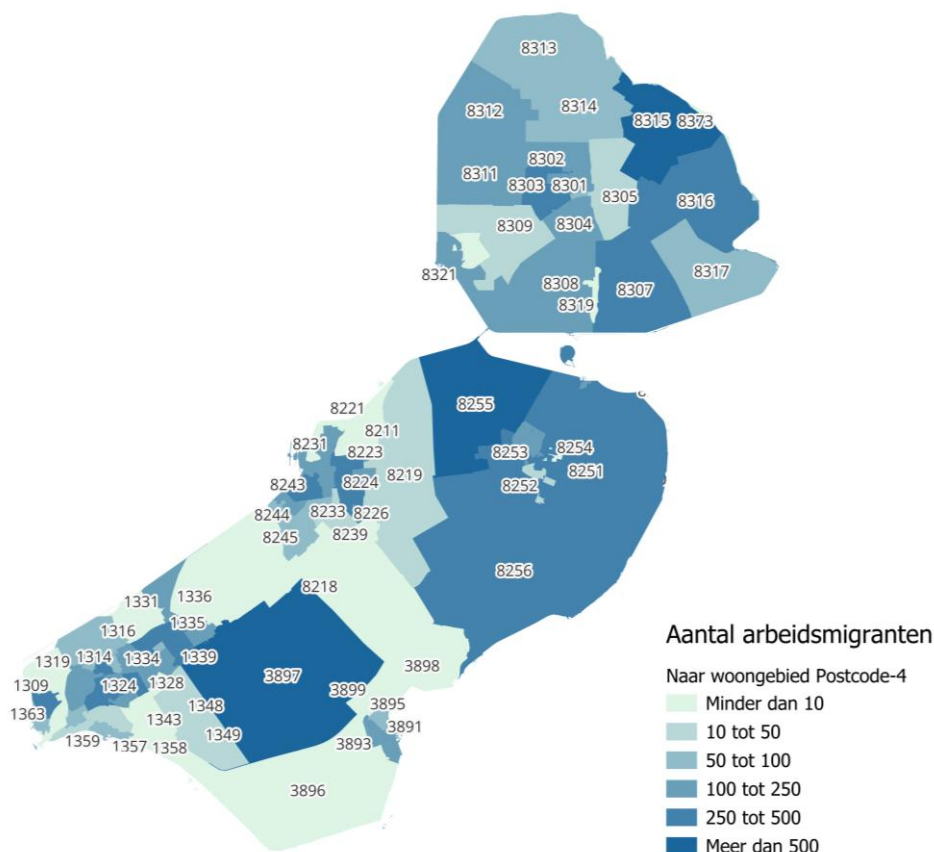
- Postcode 3897, behorend bij gemeente Zeewolde, is de postcodes waar de meeste arbeidsmigranten geregistreerd staan. Binnen dit gebied ligt huisvestingslocatie De Bosruiter waar plek is voor 600 arbeidsmigranten en een huisvestingslocatie bij landbouwbedrijf Bio Brass, waar plek is voor 64 arbeidsmigranten.

- Postcode 8255, waar 250-500 arbeidsmigranten geregistreerd staan, behoort tot gemeente Dronten. Ook hier ligt een grote huisvestingslocatie voor arbeidsmigranten, namelijk het park aan de Visvijverweg. Hier is plek voor bij 300 arbeidsmigranten.
- Postcode 8315, waar 250-500 arbeidsmigranten geregistreerd staan, behoort tot de Noordoostpolder. Hier ligt het park aan de Kuinderweg (300 arbeidsmigranten).
- Ook het park in Marknesse (Noordoostpolder), postcode 8316, is aan de hand van het aantal registraties zichtbaar op de kaart.

Daarnaast zijn uit gesprekken nog een aantal wijken gebleken waar veel arbeidsmigranten wonen, legaal of illegaal:

- Op Urk gaat het om huisvesting in kleine eengezinswoningen in het Oude Dorp en tijdelijke situaties op het bedrijventerrein de Zwolsehoek.
- In Dronten gaat het vooral om de wijk Dronten-Noord.
- In de Noordoostpolder wonen veel arbeidsmigranten in het oude dorp. Hier zijn vroeger veel woningen opgekocht. Ondertussen is huisvesting aan arbeidsmigranten in deze woningen legaal.
- In Almere wonen veel arbeidsmigranten in Almere Buiten.

Figuur 3.4: Aantal geregistreerde arbeidsmigranten naar Postcode-4 gebied (PC4)

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata.

Wij hebben een inventarisatie van woonplekken uitgevoerd onder gemeenten. Wanneer we het hebben over woonplekken, bedoelen we 'bedden'. Vaak zijn er dus meerdere plekken per woning of locatie.

- Uit de inventarisatie blijkt dat een groot deel van de woonplekken voor arbeidsmigranten zich in een grootschalige voorziening bevindt. Dit gaat om circa 3.850 plekken.

- Naast huisvesting in grootschalige locaties zijn er woonplekken op boerenerven of in kleinschalige voorzieningen bij een bedrijf zelf. In totaal gaat het om circa 700 plekken, met name in Noordoostpolder. Een specifiek voorbeeld is Bio Brass in Zeewolde.
- Ook zijn er bekende plekken in reguliere woningen in woonwijken (circa 650 plekken).

In Tabel 3.3 staat een overzicht van het type huisvesting dat bij de gemeenten bekend is. In totaal zijn er circa 5.200 woonplekken in beeld.

Tabel 3.3: Aantal bekende woonplekken per gemeente, 2024

Type huisvesting	Almere	Dronten	Lelystad	Noordoostpolder	Urk	Zeewolde	Totaal
Reguliere woningen (zelfstandig)				240	20		260
Reguliere woningen (onzelfstandig)	80				300		380
Bedrijfsgebouwen/bedrijventerreinen		125			40		165
Recreatieparken/recreatiewoningen	200				10		210
Specifiek bestemde locaties (bijv. campus of woonpark)		500		1650		600	2750
Boerderijen/buitengebied	150			310	10	64	534
Andere locaties	368		518				886
Totaal	798	625	518	2200	380	664	5185

Bron: Inventarisatie onder gemeenten (2024)

70 procent werkzaam in Flevoland

We zien, op basis van de gegevens over 2022 en de gevoerde gesprekken met gemeenten en uitzendbureaus, dat gemiddeld tenminste 70% van de arbeidsmigranten die in Flevoland wonen ook daadwerkelijk in de provincie werkt. De meesten werken ook nog eens binnen de eigen woongemeente. De pendel van arbeidsmigranten van de (woon)provincie Flevoland naar buiten de provincie bedraagt zo'n 30 procent. Het gaat om rond 4.500 personen. Het gaat hier vaak om pendel vanuit Almere en Lelystad richting andere delen van de Randstad. Andersom werken er 2.075 arbeidsmigranten in Flevoland, waarvan we weten dat ze buiten de provincie wonen.

Tabel 3.4: Provincie Flevoland. Aandeel arbeidsmigranten dat in Flevoland woont en werkt, naar gemeente, 2022

Woongemeente	Aantal geregistreerde woonachtige	Werkt in Flevoland	Werkt buiten Flevoland
Almere	5.500	54%	46%
Dronten	1.400	83%	17%
Lelystad	2.900	61%	39%
Noordoostpolder	3.000	92%	8%
Urk	200	100%	0%
Zeewolde	2.000	62%	38%
Provincie Flevoland	15.000	70%	30%

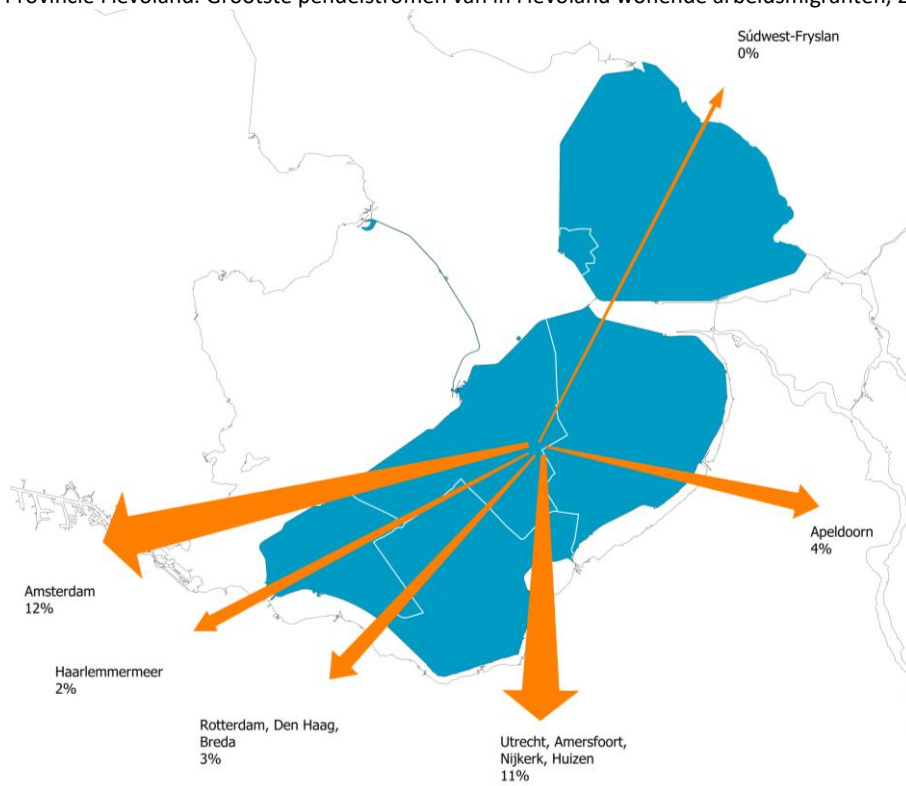
Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata en Companen (2024), op basis van inventarisatie onder huisvesters. De CBS Microdata vormen de basis voor deze tabel. Waar mogelijk, hebben we deze gegevens verrijkt met informatie over woon- en werklocatie via gesprekken.

Relatie woon- en werkgemeente: vooral lokale/regionale schaal

Op basis van gegevens voor 2022 blijkt dat (na de eigen woongemeente als belangrijkste werkgemeente) arbeidsmigranten veelal in de directe buurgemeenten of grotere, nabijgelegen gemeenten werken. Zo zijn circa 400 arbeidsmigranten die op Urk werken, geregistreerd woonachtig in de Noordoostpolder. Ook werkt een deel van de in Flevoland wonende arbeidsmigranten buiten Flevoland. 12% van de in Flevoland

wonende arbeidsmigranten werkt bijvoorbeeld in Amsterdam. In Figuur 3.5 zijn belangrijke pendelstromen vanuit Flevoland weergegeven.

Figuur 3.5: Provincie Flevoland. Grootste pendelstromen van in Flevoland wonende arbeidsmigranten, 2022

Bron: Decisio (2024), op basis van Microdata.

We zien in de woon-werkrelaties ook het effect van de druk op de woningmarkt in de Randstad: werkgevers die huisvesting zoeken voor hun werknemers in Amsterdam en Utrecht vinden geen betaalbare woonplekken, waardoor ze uitwijken naar goedkopere alternatieven. Dan ligt Flevoland (met name Almere en Lelystad) voor de hand door de goede bereikbaarheid. We zien ook dat veel arbeidsmigranten in Haarlemmermeer werkzaam zijn. Dit zijn waarschijnlijk arbeidsmigranten die op en rondom Schiphol werken. Voor de andere gemeenten zien we vooral pendel richting buurgemeenten. In vergelijking met het vorige onderzoek zien we een toename in het aandeel arbeidsmigranten dat in Utrecht, Amersfoort, Nijkerk en Huizen werkt. Ook werkt een groter aandeel in Amsterdam. In vergelijking met het vorige onderzoek zien we een afname in het aandeel dat in Rotterdam, Den Haag en Breda werkt.

3.2 Prognose aantal arbeidsmigranten tot 2030

Hoe ontwikkelt zich het aantal arbeidsmigranten in de provincie Flevoland tot 2030? Om voor deze vraag een goede inschatting te maken is een aantal scenario's opgesteld om de verwachte ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten in te schatten.

Relatie banengroei en aantal internationale werknemers/arbeidsmigranten

Voor de prognose baseren we ons op bestaande regionale prognoses van het aantal banen (bron: WLO-scenario's van CPB en PBL) en de beroepsbevolking zonder migratieachtergrond (bron: CBS). Door deze prognoses aan elkaar te 'matchen' ontstaat het verschil tussen het aantal beschikbare banen in de periode tot 2030 en het aantal werknemers (zonder migratieachtergrond) dat beschikbaar is om deze banen in te vullen. Hierin is rekening gehouden met verschillende demografische factoren als groei van de beroepsbevolking en vergrijzing, maar ook economische ontwikkeling door uit te gaan van een WLO-hoog en WLO-laag scenario.

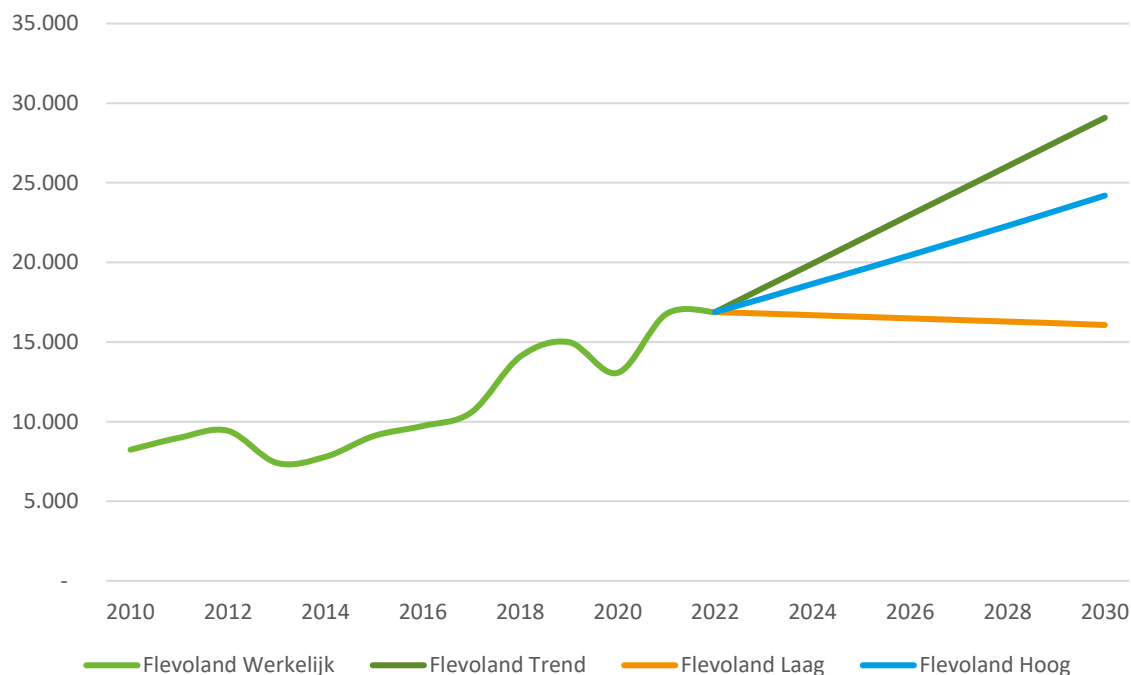
Het verschil tussen het aantal banen en werknemers zonder migratieachtergrond geeft een indicatie van het aantal internationale werknemers dat nodig is om aan de toekomstige vraag naar internationale werknemers te voldoen. Vervolgens hanteren we een verdeelsleutel op basis van de bestaande verhouding tussen internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten.

Tegen deze achtergrond is voor de prognose van het aantal arbeidsmigranten tot 2030 in de provincie Flevoland uitgegaan van de volgende economische scenario's:

- **Trend economisch groeiscenario.** Dit scenario is gebaseerd op de relatie tussen de banengroei en het aantal arbeidsmigranten voor de periode 2010 tot en met 2022 (1,0 procent).
- **Laag economisch groeiscenario (WLO-laag).** Dit scenario is hetzelfde als het trend economisch groeiscenario, maar waarbij in het licht van lage (economische) groei een lage banengroei is opgenomen (0,3 procent).
- **Hoog economisch groeiscenario (WLO-hoog).** Dit scenario is hetzelfde als het trend economisch groeiscenario, maar waarbij in het licht van hoge (economische) groei een hoge (licht lager dan trend) banengroei is opgenomen (0,9 procent).

Uit de drie prognoses scenario's komt voor de provincie Flevoland een potentiële omvang naar voren van 16.000 tot 29.000 arbeidsmigranten in 2030. De aard van de groeiende werkgelegenheid bepaalt mede welk scenario het meest waarschijnlijk is. Als er bijvoorbeeld veel distributiewerk bijkomt betekent dit waarschijnlijk een grotere behoefte aan arbeidsmigranten dan als het aantal banen in de financiële dienstverlening groeit.

Figuur 3.6: Provincie Flevoland. Prognose aantal werkende arbeidsmigranten in Flevoland, 2022-2030

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata

Het trendscenario valt wegens grote toenames in recente jaren hoog uit. Hoewel het economische hoge en lage groeiscenario beiden mogelijk zijn, is het hoge groeiscenario het meest realistische. Om de huisvestingsopgave overzichtelijk te houden, gebruiken we in dit rapport het hoge economisch groeiscenario als leidraad voor de huisvestingsopgave.

Aandachtspunten bij de prognoses

Aandachtspunt bij prognoses over arbeidsmigranten is dat deze groep, gezien de ontwikkeling tussen 2010 en 2022, zich waarschijnlijk ook voor de komende jaren in een onstabiele lijn zal ontwikkelen. Bovendien zullen verschillende, meer kwalitatieve landelijke en regionale effecten invloed uitoefenen op de potentiële omvang van de groep arbeidsmigranten. We verwachten dat deze echter vooral afhankelijk zijn van de beschikbaarheid van het aantal banen. Daarnaast is de uiteindelijke ontwikkeling van deze doelgroep in belangrijke mate afhankelijk van het beleid dat gevoerd wordt, en de keuze om deze groep wel of niet te accommoderen.

4 Huisvestingsopgave nu en naar 2030

Met de voorgaande analyses geven we een beeld van de binnen CBS-registraties bekende arbeidsmigranten, naar werk- en woonlocatie. Zoals eerder aangegeven schrijft een deel van de arbeidsmigranten zich niet in bij de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP). Dan gaat het vooral om mensen die kortdurend in Nederland werken en verblijven. Een ander deel van de inschrijvingen betreft een vestigingsadres van de werkgever of uitzender. Daarnaast zijn er mensen die zich niet uitschrijven. De inschatting van de huisvestingsopgave die samenhangt met arbeidsmigratie vraagt dan ook een nadere duiding. Deze duiding hebben we opgehaald door middel van een vragenlijst onder gemeenten en gesprekken met gemeenten, uitzendorganisaties, huisvesters en werkgevers.

4.1 Actuele huisvestingssituatie

Omvang huisvesting arbeidsmigranten in Flevoland anno 2022

Er zijn verschillende redenen waarom mensen niet staan ingeschreven. De belangrijkste reden is dat inschrijving bij een verblijfsduur van minder dan vier maanden niet wettelijk verplicht is. Dit geldt vooral bij seizoensgebonden arbeid, bijvoorbeeld in de landbouw rond het oogstseizoen of in de logistiek/distributie rond de feestdagen.

Dit betekent waarschijnlijk dat de werkelijke omvang van de groep arbeidsmigranten die in de provincie Flevoland woont groter is dan in de BRP is vastgelegd. De schattingen omtrent de registratiegraad lopen uiteen.

Wetenschappelijk onderzoek naar registratiegraad

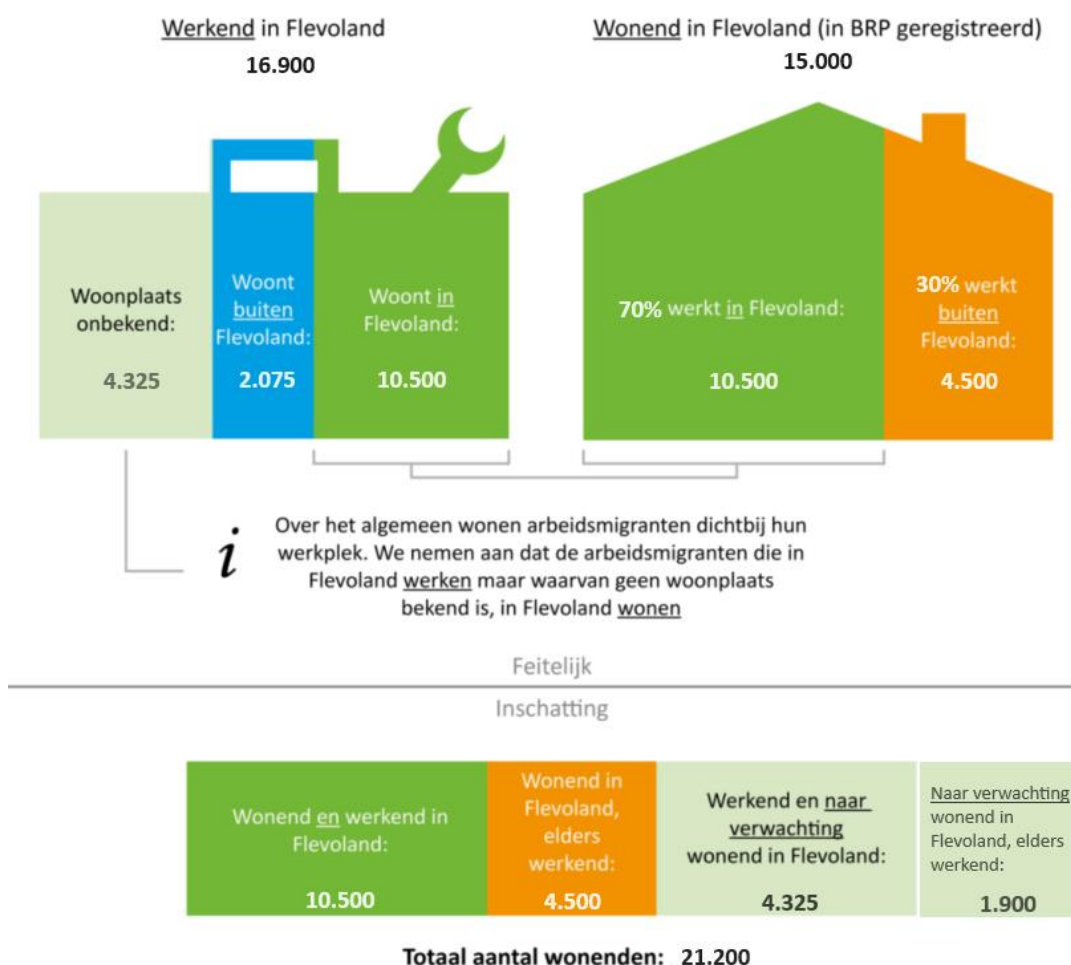
De laatste jaren zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de registratiegraad onder arbeidsmigranten. Onderzoek van de Universiteit Utrecht (2013) en de Erasmus Universiteit (2014) wijst uit dat binnen de totale populatie arbeidsmigranten in Nederland circa 50 procent zich registreert. De Erasmus Universiteit en het voormalige Nicis Institute (2012) schatten de registratiegraad onder arbeidsmigranten in eerder onderzoek op circa 66 procent. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2013) gaat in een kamerbrief over EU-arbeidsmigratie uit van lagere inschattingen en stelt dat: 'ongeveer 62 procent van de bij het UWV geregistreerde werknemers niet staat ingeschreven'.

Het onderzoek van het Risbo (Onderzoeksinstituut Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009) komt uit op een registratiegraad van circa 45 procent. De rekenmethode in dit laatste onderzoek is goed gedocumenteerd en betrouwbaar. Het aandeel **niet-geregistreerden** is daarbij afgeleid uit loongegevens van de Belastingdienst over personen met een nationaliteit uit Midden- en Oost-Europa die **wel loonbelasting afdragen, maar niet in de BRP zijn geregistreerd**. In het vervolg zullen we op basis deze stelregel een inschatting maken voor Flevoland.

Inschatting huidig aantal in Flevoland wonende arbeidsmigranten

We hebben voor een specifiek beeld de rekenmethode van het Risbo toegepast op Flevoland. Dat betekent dat we het aantal geregistreerde arbeidsmigranten woonachtig in Flevoland hebben aangevuld met het aantal werkende arbeidsmigranten waarvan we niet zeker weten waar ze wonen. In Flevoland zijn (in 2022) 16.900 werkende arbeidsmigranten. Van de in de BRP geregistreerde arbeidsmigranten die in Flevoland wonen, werken er circa 10.500 binnen de provincie (dat is 70 procent van 15.000; afgeleid uit Tabel 3.4). Vervolgens weten we dat 2.075 arbeidsmigranten wel in Flevoland werken, maar dat zij buiten de provincie staan geregistreerd als wonende. Dit zou, volgens de benadering van het Risbo,

betekenen dat er 4.325 niet-geregistreerde arbeidsmigranten in Flevoland werken en naar verwachting ook wonen. Daarnaast doen we ook een inschatting over het aantal arbeidsmigranten dat naar verwachting in Flevoland woont en elders werkt. Hierbij komen we uit op 1.900 niet-geregistreerde arbeidsmigranten. In totaal zijn er dus 6.225 niet-geregistreerde arbeidsmigranten die in Flevoland wonen. Daarmee komen we uit op afgerond **21.200 geregisteerde en niet-geregisteerde arbeidsmigranten die in de provincie wonen**. Dit zou een registratiegraad van 70% procent betekenen. In vergelijking met vorig onderzoek is de registratiegraad gestegen. Dit komt overeen met de gesprekken die we hebben gevoerd waarbij gemeenten aangeven actiever bezig te zijn met de registratie van arbeidsmigranten.

4.2 Short-, mid- en long-stay faciliteiten

Wij hebben een analyse gemaakt van de verwachte verblijfsperiode in de provincie Flevoland. Van de geregisteerde arbeidsmigranten weten we dat 75 procent langer dan een jaar in de provincie woont. Circa 40 procent woont er langer dan drie jaar. Echter bij niet-geregistreerden is het waarschijnlijk dat het grootste deel kortdurend in Flevoland verblijft. Dit aantal tellen we daarom bij de short-stay op. Hierdoor woont 48% van de arbeidsmigranten in Flevoland korter dan een jaar in de provincie, 24% tussen de 1 en 3 jaar en 28% langer dan 3 jaar. In het vorige onderzoek waren deze percentages respectievelijk 50%, 35% en 15%. Deze verschuiving komt doordat de long-staygroep zich steeds aanvult, waarmee de gemiddelde verblijfsduur langer wordt.

Tabel 4.1 Verdeling short-, mid- en long-stay inclusief niet-geregistreerden

Short-stay	Mid-stay	Long-stay
48%	24%	28%

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS microdata, bewerking Companen

Short- en mid-stay

We maken voor de huisvestingsopgave onderscheid naar de verblijfsduur en hun daarmee samenhangende huisvestingsbehoefte. Bij kort verblijf (tot 1 jaar) zien we naast nieuwkomers ook veel seizoensarbeid. De huisvestingsopgave is vaak eerst gerelateerd aan het bedrijf waar zij werken. Commissie Roemer geeft daarbij aan dat het bij deze groep belangrijk is om de relatie tussen woon- en werkcontract los te koppelen, zodat uitbuiting van mensen voorkomen wordt. Eenvoudige voorzieningen volgens de SNF-norm zijn vaak passend. Bij middellang verblijf (1 jaar tot 3 jaar) neemt de behoefte aan een eigen woonplek en comfort in en om de woonplek toe.

Over het algemeen is de behoefte bij short- en mid-stay verblijvende migranten gericht op plekken die minimaal aan de SNF-norm voldoen, liefst beter. Hoe langer mensen blijven hoe meer er behoefte is aan een eigen plek; en dus niet met twee mensen op één kamer. Voorbeelden van woonconcepten voor deze groep zijn:

- **Groepsgewijs waar arbeidsmigranten samenwonen in een gebouw:** Deze gebouwen bestaan uit studio's waar arbeidsmigranten verblijven. Vaak met 1 of 2 mensen per kamer. Deze gebouwen hebben ontmoetingsruimten, sportvoorzieningen en liggen in de buurt van voorzieningen zoals een supermarkt. Deze gebouwen kunnen ontstaan door transformaties van voormalige kantoorpanden of zorgcomplexen. Wegens de aanwezigheid van de logistieke sector binnen de provincie, heeft deze woonvorm in grootschalige vorm de voorkeur. Hierbij kan gedacht worden aan LH shortstay studio's of het hotel aan de Trekweg, beide in Almere. Voor de agrarische sector is een kleinschaligere woonvorm vaak eerder gewenst, denk hierbij aan de huisvesting bij Bio Brass in Zeewolde.
- **Een park met chalets:** Deze parken kunnen oude vakantieparken zijn of nieuwe parken. Vaak liggen dit soort woonconcepten in het buitengebied. Het is daarom noodzakelijk dat er, net als bij groepsgebouwen, ontmoetingsruimten, sportvoorzieningen en winkels aanwezig zijn. Voorbeelden van dit soort woonconcepten zijn al gerealiseerd in o.a. Dronten (Visvijverweg), Noordoostpolder (Park in Ens) en Zeewolde (De Bosruiter).
- **Verhuur van wooneenheden in bestaande woningen:** Dit zijn woningen die (particulier) verhuurd worden aan arbeidsmigranten. Deze vorm zorgt vaak extra druk op de woningmarkt aangezien deze woningen aan de voorraad worden onttrokken en er verdringing van regulier woningzoekende ontstaat. Ook kan dit leiden tot overlast wegens de hoeveelheid mensen per woning en de daardoor hogere parkeerdruk. Gemeenten gaan hier verschillend mee om. Noordoostpolder en Urk hebben aangegeven verkamering niet meer toe te staan met hun huidige beleid. Tegelijkertijd zijn er in de Noordoostpolder wooneenheden in bestaande woningen die legaal verhuurd worden aan arbeidsmigranten, waarbij er aan de regel moet worden voldaan van maximaal 4 personen per woning en wordt er kwalitatief goede huisvesting verwacht. Gemeenten geven aan dat er over het algemeen weinig overlast wordt ervaren van huisvesting van arbeidsmigranten in reguliere woningen, maar dat deze woonvorm wegens het woningtekort alsnog niet wenselijk is.

Long-stay

Wat betreft de huisvesting voor long-stay arbeidsmigranten betekent het dat deze mensen in de reguliere woningmarkt terechtkomen. Hierbij kan gedacht worden aan zowel huur als koop. Gelet op het inkomen van deze groep en de hoge koopprijzen, kunnen we ervan uitgaan dat een groeiend deel van long-stay-migranten een woning in het huursegment zal zoeken; zowel sociale huur als middenhuur. Dit betreft de meerderheid van de huisvestingsvraag. We zien echter ook migranten die een koopwoning vinden, en die bijvoorbeeld financieren door (gedeeltelijke) verhuur aan migranten uit eigen land.

4.3 Conclusie

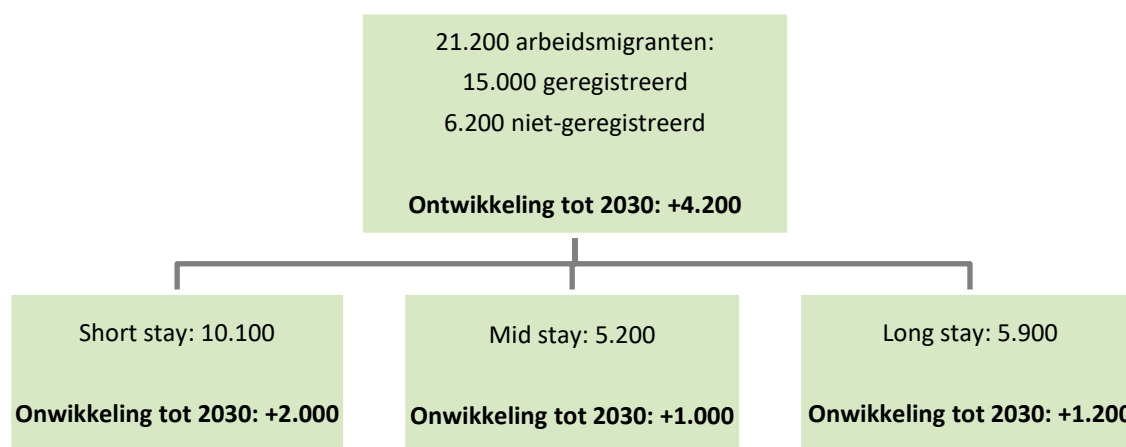
Ontwikkelingen van belang voor de huisvesting van arbeidsmigranten

Uit het vorige onderzoek is gebleken dat er met name een kwantitatief tekort aan woonplekken in Flevoland is. Dit kwam door een gebrek aan locaties om (grootschalige) huisvesting te realiseren. Ondertussen is er redelijk wat (grootschalige) huisvesting gerealiseerd. Hier is vooral in het landelijk gebied plek voor gevonden. Gemeenten geven aan dat dit vaak ook de voorkeur heeft, aangezien dit soort type huisvesting goed te onderhouden valt. Maar er zijn ook gemeenten in Flevoland die moeite hebben om locaties in het buitengebied te vinden. De vraag naar huisvesting op Urk vloeit (door gebrek aan buitengebied) naar buurgemeente Noordoostpolder. Hierdoor ontstaat er een waterbedeffect. Ook in Almere en Lelystad zien we nog steeds huisvesting in woonwijken, waarop verder geen zicht is. Met het oog op de toekomst is het belangrijk om nieuwe huisvesting voor arbeidsmigranten te blijven faciliteren.

Bij de huisvestingsopgave voor short- en mid-stayvoorzieningen moet aandacht besteed worden aan de volgende kwaliteitsaspecten:

- De huisvesting moet minstens voldoen aan de SNF-norm, bij voorkeur beter, vooral wat betreft gebruiksoppervlak en het delen van ruimtes. Huisvesting die niet aan deze norm voldoet, moet geleidelijk worden opgeheven om de concurrentiepositie op de internationale arbeidsmarkt te verbeteren, om humane redenen, en om een gelijk speelveld tussen huisvesters te creëren.
- Er moet aandacht zijn voor de mogelijkheid van sociale interactie en recreatie in huisvestingsoplossingen. Sommigen pleiten voor deze voorzieningen op de verblijfslocaties zelf, terwijl anderen het belangrijker vinden om gebruik te maken van lokale voorzieningen. Dit bevordert integratie en ondersteunt het economisch draagvlak van bestaande faciliteiten.
- Tijdelijke huisvesting in woonwijken moet beperkt blijven. Verhuur aan arbeidsmigranten voor short- en mid-stay leidt tot verdringing op de reguliere woningmarkt. Bovendien kan dit parkeeroverlast, overbewoning van panden en een veranderend leefpatroon in straten met veel arbeidsmigranten veroorzaken.
- Gemeenten kunnen pas aan deze kwaliteitsaspecten werken als er voldoende alternatieven beschikbaar zijn. Dit vereist een aanzienlijke kwaliteitsverbetering van de bestaande huisvestingsvoorzieningen.

Op basis van de cijfers komen we tot de volgende huisvestingsopgave voor Flevoland:

In Flevoland wonen circa 21.200 arbeidsmigranten. De grootste onzekerheid over het aantal arbeidsmigranten is er bij de short-stay. Hier zijn namelijk de meeste niet-geregistreerden. Rond 5.900 arbeidsmigranten hebben zich structureel gevestigd. Zij doen geen beroep meer op specifieke huisvestingsvoorzieningen. De overige 15.300 arbeidsmigranten wonen in een short- of midstayvoorziening. Hiervan zijn 5.200 huisvestingsplekken goed in beeld. De overige 10.100 plekken liggen verspreid over locaties, waarbij het belangrijk is om hier een beter beeld van te krijgen. De verwachting is dat voor deze 10.100 plekken geleidelijk een volwaardig huisvestingsalternatief geboden moet worden. Als de provincie en gemeenten dit binnen 5 jaar op orde wil hebben, zou dit een opgave van circa 2.000 nieuwe of verbeterde plekken per jaar betekenen.

Daarnaast ligt er een groeiopgave voor de komende tien jaar van minimaal 4.200 woonplekken (hoog economisch scenario). Deze groei betreft 3.000 huisvestingsplekken voor short- en mid-stay en circa 1.200 arbeidsmigranten die permanent in Nederland gaan wonen. Door de druk op de landelijke woningmarkt is het niet onwaarschijnlijk dat in een open woningmarkt er nog een extra vraag bijkomt van buiten de provincie werkende arbeidsmigranten.

5 Oplosrichtingen

Hoe kan Flevoland de komende huisvestingsopgave effectief aanpakken? Flevoland is sinds het vorige onderzoek goed op weg en loopt gelet op de registratiegraad en aantal woonplekken zelfs voor in vergelijking met andere provincies/regio's, maar er ligt nog steeds een kwantitatieve en kwalitatieve uitdaging op het gebied van huisvesting. Het aantal arbeidsmigranten blijft naar verwachting groeien tot 2030, zeker wanneer we rekening houden met een steeds grotere bedrijvigheid door economische ontwikkelingen in Lelystad. De exacte groei is afhankelijk van de economische ontwikkelingen, maar in elk scenario blijft de huisvestingsopgave groot. Bij uitstel van aanpak verplaatst het probleem slechts naar de toekomst, waardoor er later in een kortere tijd meer gedaan moet worden. Daarom is het goed om nu door te pakken. In dit hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

Urgentie en gezamenlijke opgave

De afgelopen jaren zijn er in sommige gemeenten redelijk wat huisvestingslocaties bij gekomen. Ook leeft het onderwerp arbeidsmigranten meer binnen gemeenten, staat het wat hoger op de bestuurlijke agenda en is er beleid geformuleerd. Uit gesprekken die we in het kader van het huidige onderzoek hebben gevoerd blijkt toch dat de eerder voorgestelde oplossing voor de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten, waarbij een provinciale samenwerkingstafel werd voorgesteld, niet de gewenste vooruitgang heeft geboekt. De samenwerking tussen gemeenten is beperkt gebleven en de provincie mag meer regie nemen. Flevoland verwacht verschillende (grootschalige) ontwikkelingen op het gebied van bedrijvigheid, zeker in Lelystad, en tegelijkertijd een kleiner wordende beroepsbevolking. Wanneer er niet op tijd huisvesting wordt gefaciliteerd, stroomt de vraag naar gemeenten waar wel mogelijkheden zijn (zoals in de Noordoostpolder, Dronten en Zeewolde). Dit benadrukt de noodzaak om de eerder geformuleerde oplossingsrichting te herzien en te versterken.

Mogelijke ontwikkellocaties

Er zullen meer grootschalige woningbouwlocaties bij moeten komen, als alternatief voor de huidige mogelijk incurante of niet aanwezige huisvesting. Te denken is aan toevoeging van groepsgebouwen, zoals in Almere, of parken met chalets, zoals in de Noordoostpolder. Groepsgebouwen zijn het meest geschikt bij grootschalige werklocaties, zoals in de logistieke sector. Deze accommodaties kunnen gerealiseerd worden door transformaties van voormalige kantoorpanden of specifieke voorzieningen nabij de werklocaties. Het is daarom van belang dat kansrijke locaties in kaart worden gebracht. Voor arbeidsmigranten die werkzaam zijn in de agrarische sector en vaak bij het bedrijf zelf worden gehuisvest, kan overwogen worden nabij agrarische bedrijven specifieke (grootschalige) locaties voor arbeidsmigranten te ontwikkelen. Dit draagt bij aan het zicht op de huisvesting.

Registratiegraad verbeteren

De registratiegraad in Flevoland is toegenomen in vergelijking met het vorige onderzoek en is momenteel 70%. Hoewel er bij sommige gemeenten actief wordt gehandeld omtrent registraties van arbeidsmigranten, zijn er ook gemeenten die hier (bijna) niet mee bezig zijn. Redenen dat arbeidsmigranten zich niet inschrijven zijn vaak de angst voor het verlies van opgebouwde (sociale) rechten, zoals pensioen in het land van herkomst. Arbeidsmigranten kunnen ook door een locatie-eigenaar gehinderd worden bij het inschrijven op specifieke locaties, zelfs als ze dat wel zouden willen. Een onvoldoende registratie leidt tot een gebrek aan inzicht in de aard en omvang van de huisvestingssituatie. Dit kan resulteren in huisvesting aan de randen van de woningmarkt en in onveilige of ongezonde woonsituaties, waardoor "verkeerde huisvesters" vrij spel krijgen. De genoemde redenen

benadrukken de noodzaak van een intensievere inspanning om een striktere registratie in de Basisregistratie Personen (BRP) te bevorderen in alle gemeenten.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een barrièremodel ontwikkeld dat gemeenten handvatten biedt om kwetsbare arbeidsmigranten beter te beschermen. Dit model behandelt onder andere de registratiestap en biedt praktijkvoorbeelden. Mogelijkheden zijn; registratie in de basisregistratie personen laagdrempeliger maken, contact initiëren met huisvesters, uitzendbureaus en werkgevers voor afspraken over registratie in de basisregistratie personen en het versterken van de informatiepositie van de gemeente door te communiceren op de juiste momenten en te werken aan een informatiepakket in eigen taal of een informatie-app (Praktijkvoorbeeld MYinfoNL-app door onder andere gemeente Waalwijk).

Wet goed verhuurderschap

Sinds 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht. Deze wet bevat algemene regels voor goed verhuurderschap, zowel voor reguliere woningzoekenden als voor arbeidsmigranten. Gemeenten zijn verplicht een meldpunt te onderhouden waar klachten kunnen worden gemeld over ongepast verhuurgedrag. Wat betreft de voorschriften voor arbeidsmigranten is het de bedoeling dat tijdens informatieverstrekking aan deze groep hun eigen taal of een gangbare taal wordt gebruikt, en dat het opstellen van integrale contracten (werk en wonen) niet langer is toegestaan. Dit laatste zorgde er in het verleden voor dat er arbeidsmigranten op straat belanden. Dit is voor de arbeidsmigrant zelf een onwenselijke situatie, maar uit gesprekken met gemeenten is ook gebleken dat dit voor overlast kan zorgen in de nabije omgeving.

Naast de algemene regels hebben gemeenten de mogelijkheid om een verhuurvergunning in te voeren voor woon- of verblijfsruimte, waarbij de laatste specifiek gericht is op verhuur aan arbeidsmigranten. Het doel hiervan is de arbeidsmigrant te beschermen tegen verwaarloosde huisvesting, ontoereikende voorzieningen, gebrek aan privacy of exorbitante huurprijzen. Tevens kan de gemeente sturen op naleving van normen of keurmerken zoals SNF of AKF. Deze wet biedt daarmee mogelijkheden om de huisvesting van arbeidsmigranten te verbeteren. De provincie kan actief bijdragen aan gezamenlijke implementatie van deze wet.

Bijlage: Extra gegevens

Aantal arbeidsmigranten naar werkgemeente

Aantal arbeidsmigranten, naar werkgemeente, 2010-2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Groei
Almere	4300	4300	4500	4200	4200	5000	4900	4900	5400	5800	4700	5000	4800	1,0%
Dronten	700	800	800	400	500	400	500	500	1100	1100	1000	1200	900	2,8%
Lelystad	700	600	600	500	600	600	700	700	800	900	900	1300	1300	6,0%
Noordoostpolder	2000	2600	2800	1600	1800	2200	2900	3400	5000	5100	4100	6200	6200	9,9%
Urk	200	200	300	300	200	300	400	600	1200	1500	1600	2200	2800	27,6%
Zeewolde	500	400	600	400	500	600	500	500	700	700	700	900	900	4,4%
Flevoland	8200	9000	9400	7400	7800	9100	9700	10600	14100	15000	13100	16800	16900	6,2%

Let op: deze cijfers zijn niet gecorrigeerd voor exacte werklocatie en mensen die ingeschreven staan op een werklocatie elders maar hier werken (bij een uitzendbureau).

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata. Groei is gemiddeld jaarlijkse groei vanaf 2010 tot en met 2022.

Aantal arbeidsmigranten (geregistreerd) naar woongemeente

Aantal arbeidsmigranten, naar woongemeente, 2010-2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Groei
Almere	2400	2500	2600	2800	2800	3000	3200	3700	4100	4700	4700	5100	5500	7,0%
Dronten	300	400	400	400	400	500	600	600	700	800	900	1300	1400	13,1%
Lelystad	900	900	900	1000	1100	1200	1300	1500	1700	2100	2300	2700	2900	10,0%
Noordoostpolder	400	500	600	700	800	900	1000	1200	1400	1500	1600	1700	3000	18,2%
Urk	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	200	200	11,1%
Zeewolde	100	100	200	500	1400	1900	1900	1900	1800	2300	1700	1900	2000	25,9%
Flevoland	4200	4500	4700	5500	6700	7600	8100	9000	9800	11400	11400	12900	15000	11,1%

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata. Groei is gemiddeld jaarlijkse groei vanaf 2010 tot en met 2022.

Aantal geregistreerde arbeidsmigranten ten opzichte van het aantal inwoners

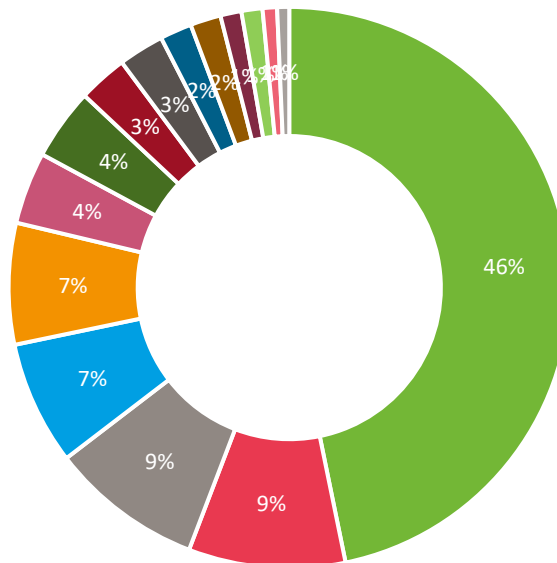
Aantal geregistreerde arbeidsmigranten ten opzichte van het aantal inwoners in Provincie Flevoland per woongemeente, 2022

Woongemeente	Aantal geregistreerd	Aantal inwoners	Aandeel geregistreerde arbeidsmigranten
Almere	5.500	222.800	2%
Dronten	1.400	43.600	3%
Lelystad	2.900	83.000	3%
Noordoostpolder	3.000	49.700	6%
Urk	200	21.800	1%
Zeewolde	2.000	23.700	8%
Provincie Flevoland	15.000	444.600	3%

Bron: Decisio (2024), op basis van CBS Microdata. Inwoners: CBS Statline. NB: cijfers van het aantal geregistreerde arbeidsmigranten zijn per eind 2022; daarom zijn voor de cijfers van het aantal inwoners de inwonersaantallen per 1 januari 2023 gebruikt.

Bedrijfssectoren arbeidsmigranten

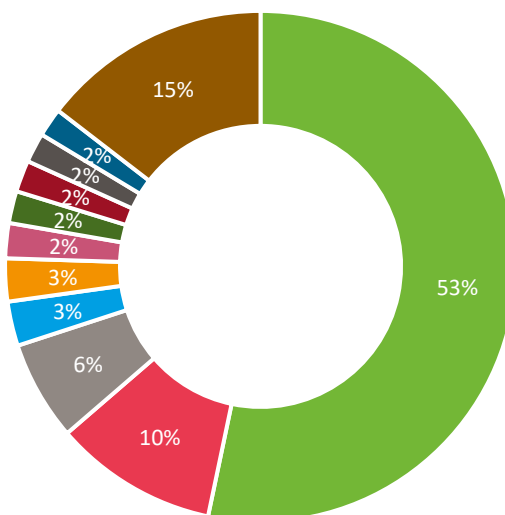
Verdeling werksectoren arbeidsmigranten in Flevoland, 2022, naar werklocatie

- Uitzendbureaus en detachering
- Groothandel
- Horeca
- Detailhandel
- Zakelijke dienstverlening
- Transport en logistiek
- Industrie: voedings- en genotmiddelen
- Industrie: metaalelektro
- Gezondheidszorg
- Landbouw en Visserij
- ICT, telecom en communicatie
- Bouw
- Industrie: raffinaderijen en chemie
- Persoonlijke dienstverlening
- Cultuur, sport en recreatie

Herkomst arbeidsmigranten

Top-10 herkomstlanden arbeidsmigranten in Flevoland, 2022, naar werklocatie

■ Pools ■ Bulgars ■ Roemeens ■ Portugees ■ Spaans ■ Duits ■ Lets ■ Litouws ■ Turks ■ Chinees ■ Overig

Bijlage: Toelichting methodiek

Methodiek

Het CBS geeft geaccrediteerde organisaties toegang tot de databestanden op basis waarvan het CBS haar statistieken opstelt (de zogenaamde 'CBS Microdata'). Decisio heeft toegang tot CBS Microdata en gebruikt dit om de 'Monitor internationale werknemers' op te stellen. Binnen deze monitor zoomen we onder meer specifiek in op de arbeidsmigranten. Voor de monitor koppelt Decisio binnen CBS Microdata contract-informatie van arbeidsmigranten in Nederland aan verschillende persoonsgegevens. Op gemeenteniveau en (deels) op postcodeniveau geeft de monitor vervolgens onder meer inzicht in:

- Het aantal internationale werknemers dat in een regio woont en/of werkt
- In welke sector zij werkzaam zijn en wat zij verdienen
- Hoe lang zij in Nederland economisch actief zijn
- Waar ze vandaan komen, hoe oud ze zijn en hoe zij wonen.

De data is beschikbaar voor de periode 2010-2022, waardoor niet alleen de huidige situatie maar ook de ontwikkeling in beeld gebracht wordt.

Definitie: wie is een arbeidsmigrant?

Een economisch-actieve internationale arbeidsmigrant is een persoon in loondienst bij een in Nederland gevestigde organisatie waarvoor loonheffing is betaald aan de Belastingdienst. Via de Belastingdienst ontvangt Decisio informatie over zijn of haar baan. Deze gegevens koppelen we aan de Basis Registratie Personen (BRP). Uit de BRP halen we bovendien tal van persoonsgegevens zoals leeftijd, geslacht en woonlocatie. Hieruit filteren we vervolgens de arbeidsmigranten die een buitenlandse nationaliteit hebben. Daarbij geldt dat deze persoon alleen een buitenlandse nationaliteit heeft; oftewel deze persoon heeft niet de Nederlandse nationaliteit.

In de monitor 'Internationale werknemers' maken we onderscheid tussen internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten. Voor kenniswerkers wordt een minimale looneis gesteld voor twee leeftijdsgroepen. Alle werknemers die niet aan deze eisen voldoen, worden gerekend tot de groep arbeidsmigranten.

Binnen de groep arbeidsmigranten zal een klein deel bestaan uit vluchtelingen die niet sec voor arbeid naar Nederland zijn gekomen, maar inmiddels wel werkzaam zijn bij een in Nederland gevestigde organisatie.